

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 10.

Oktober 1869.

8:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, *Toå riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.*

Om trädgårdsodlingens rationella bedrifvande.

Af *Vertumnus.*

5.

Husbehofsträdgården.

Af all trädgårdsodling är husbehofsträdgårdsodlingen den mest välsignelserika. Vid hvarje gård, stor eller liten, vid kojan såväl som herrgården bör nödvändigt finnas en husbehofsträdgård. En efter förhållandena lämpad och ordentligt skött husbehofsträdgård lemnar så många värderika produkter för hushållet, att den som en gång väl kommit underfund dermed, säkerligen icke skulle kunna sedan hjälpa sig den förutan, men man må derjemte icke heller förbise huru mycket angenämare det hem blir som är omgifvet af en trädgård. Allt som är egnadt att göra hemmet angenämt bidrager naturligtvis äfven till att göra det kärt, och den som har sitt hemkärt, hos honom gör sig den rena lycka som vinnes genom sparsamhet, idoghet och förnöjsamhet, lätt bofast. Vi upprepa derföre, att hvar och en som besitter en jordbit bör ega sin husbehofsträdgård, ty icke äro trädgårdar något som passa endast för s. k. bättre folk. Trädgårdsodlingen eger tvärtom den egenskapen att vara gagnande, och vi må gerna äfven tillägga nöjsam, för personer i hvilken samhällsställning som helst.

Husbehofsträdgården bör, der utrymmet medgifver, heldre tilltagas något för stor än för liten, men vi vilja derför icke att den så att säga skall urarta till handelsträdgård, ty att nästan hvar och en som har en trädgård slår sig på att sälja, är bestämdt icke ekonomiskt klokt, ty för dem som icke drifva odling och försäljning af trädgårdsprodukter såsom födkrok och som således icke arbetat sig in i denna näringsgren, kommer säkert i de allra flesta fall ensamt sjelfva besväret med försäljningen att kosta mer än hvad som fås för de försålda trädgårdsprodukterna, helst om afsättningsorten ligger något aflägsset, utan allt hvad man i sin trädgård frambringa bör man, med få undantag, äfven sjelf förbruka. Man bör derföre odla endast sådant som är användbart i hushållet och om det blir något öfver, gör man bättre att gifva det åt kreaturen, än att bortöda tid, som säkerligen nyttigare kan användas, på försäljning af något litet grönsaker.

Man skulle, om man blott riktigt kom underfund dermed, kunna använda en otrolig mängd

trädgårdsprodukter i hushållen, och hur mycket mer omvexlande och bättre skulle icke matordningen derigenom för mången kunna blifva, och man skulle *hela året om* kunna ega ett rikligt tillskott ur trädgården för sitt hushåll af välsmakande, i högsta grad helsosamma och närande födoämnen. Tidigt på våren hade man tillgång på vinterspenat (*patientia*) och rabarber. Hvem äter icke gerna spenat med sill, spenat med fläsk eller kött! Rabarbermos och mjölk är en utmärkt läckerhet. Snart nog kan man äfven skörda verklig spenat, och denna är ännu mera välsmakande än vinterspenaten. Har man tidigt sått arter af de tidiga sorterna Daniel O'Rourke, och tidiga halfstammiga sockerarter, så har man, om läget är godt och väderleken gynnsam, färska arter att tillgå vid eller strax efter midsommar. Stufvade färska arter med sill, fläsk eller kött är en föda som anstår hvem som helst och isynnerhet den som har en ansträngande sysselsättning, och något helt annat att ge krafter och uthållighet än sill och potatis. I arbetarens trädgård borde arter i stället för, såsom nu är fallet, potatis utgöra hufvudsädet, ty arter utgöra sannolikt af alla växter det kraftigaste födoämnet, under det potatisen är ett af de allrasvagaste. Sannolikt är, att en befolkning, hvars vegetabiliska föda hufvudsakligen utgjordes af arter, skulle med lätthet verkställa dubbelt så mycket arbete som en, hvars näring hufvudsakligen utgöres af potatis. Genom att från våren till början af juni hvarannan eller hvar tredje vecka verkställa ny sådd, kan man ha färska arter att ständigt tillgå ända till hösten. Efterhand, som sommaren framskrider, erbjuder trädgården allt flera och flera födoämnen. Huru läckert är icke stora praktiska mammothsmultron och mjölk, och hur ringa är icke besväret att laga i ordning detta, under det att man näppeligen kan förtära någonting billigare då man mjölkar sin egen ko och plockar frukterna i sin egen trädgård. För ombyte använder man nu emellanåt krusbärsmos och mjölk, en utmärkt delikat rätt äfven det, och har man såsom förrätt ätit arter och sill eller arter och kött etc. skall man känna sig mätt och väl-mående deraf och man skall säkert göra den anmärkningen, att den billigaste födan just icke

och öfver hvarje

är den tarfligaste, blott man icke försummar att lägga sig till en husbehofsträdgård. Läger man omogna krusbär i buteljer, fyller dem derefter med friskt källvatten, korkar dem ytterst väl och lägger dem i källaren så hålla sig krusbären fullkomligt, så att man när som helst ända tills man får krusbär igen, kan vid behof laga till litet krusbärsmos.

Längre fram har man tillfälle att omvexla med stufvade morötter, kål, välska bönor, frukt af flerahanda slag m. m. Hvad vi velat framhålla är, att man under sommaren kan ur trädgården hämta en betydlig del värderika födoämnen, och att om man allmänt lade sig till husbehofsträdgårdar, skulle mångengång den s. k. olsmesskroken bli mindre svår, enär rikligt användande af grönsaker i icke ringa grad skulle inskränka åtgången af bröd.

Till vinterbehofvet skulle man naturligtvis rikligen förse sig med icke allenast allehanda sådana köksväxter som låta förvara sig, utan derjemte torkad frukt och saft af vinbär, hallon, krusbär och körsbär, men hvarför skulle icke derjemte hvarje husmor kunna tillverka sitt behof af vin, hvilket blefve både helsosamt, välsmakande och billigt? Skulle det männe icke

kunna vara möjligt att frukt- och bärviner kunde från åtminstone ett eller annat hem, att börja med, uttränga eller åtminstone inskränka bruket af kaffe och bränvin? Hvarför skulle icke i alla händelser hvarje husmor kunna ha sitt eget lilla förråd af vin, som hon sjelf tillverkat, och hvarför skulle dylikt icke vid högtidligare tillfällen lika väl kunna göra tjenst, som dessa vanligen importerade afskyvärda blandningar, som under namn af vin icke sällan drickes?

Vi hafva här förbigått mycket för att icke göra vår framställning för lång och hafva således ingenting nämnt om gurkor, sallat, rådisser rättikor m. m. d., men naturligtvis skall äfven sådant inrymmas äfven i den vanliga husbehofsträdgården, ty om än dessa växter icke äro att betrakta såsom någon egentlig föda, tjena de dock till att förhöja smaken å de öfriga födoämnen och de bidraga i hög grad till kroppens välbefinnande och äro af denna orsak ganska viktiga. Hvad vidare vore att tillägga kan bättre inhämtas af de trädgårdsböcker, hvaraf numera finnas flera smärre förtjenstfulla att tillgå. Vår afsigt härmed har varit att fästa uppmärksamheten på värdet af att ega en husbehofsträdgård.

Om trädplanteringar och hvad som dervid bör iakttagas.

(Ur Kongl. Landtbruksakademiens tidskrift.)

(Slut fr. nr 9.)

Platsen der planteringen skall ske bör helst utgöras af öppen jord, nämligen sådan som antingen blifvit använd till odling af åkerbruks- eller trädgårdsväxter, eller ock för ändamålet blifvit på förhand bearbetad förmedelst gräfnings, plöjning etc. Allra fördelaktigast vore att omgräfvat jorden $1\frac{1}{2}$ å 2 fot djupt under hösten å de platser hvarå plantering skall verkställas om våren, och synnerligast vore önskligt att så skedde der fruktträd skola planteras. Men då detta arbete är ganska kostsamt, torde det dock mindre sällan komma i fråga. Nödvändigt är dock att under den föregående hösten, på hvarje ställe der ett träd skall om våren planteras, omgräfvat jorden ett par spadtag djupt på en mindre fläck af åtminstone några kvadratalnars yta då plantering skall ske i gräsvall, så framt man icke vill plantera i kupor ofvanpå marken, i hvilka fall ingen bearbetning på förhand behöfver ega rum.

4. *Planteringen.* Planteringen har hittills allmänt skett derigenom att man upptagit gropar och nedsatt träden i dessa. Der matjordslagret är tunnt, komma dock vid detta förfarande trädets rötter ned under matjorden och ha således ingen särdeles nytta af den matjord som finnes på platsen. Man har derföre, på det att rötterna må få tillfälle att utbreda sig i sjelfva matjordslagret, under senare tiden börjat att ställa träden alldeles ofvanpå marken och omgifva deras rötter till erforderlig mängd med dit-

förd jord, så att trädet kommit att stå uti en liten jordhög, hvilken man benämner *kupa* och denna planteringsmetod har derföre blifvit kallad *kup-plantering*. De försök som hittills gjorts med kup-plantering å Kongl. Landtbruksakademiens experimentalfält, hafva visat högst fördelaktiga resultat och det synes sålunda, som denna metod förtjenar att på det högsta rekommenderas, synnerligast då plantering skall ske å gräsvallar, samt å platser med grundt matjordslagret. Förfarandet är ganska enkelt. Trädet ställes ofvanpå marken och jord lägges öfver rötterna så högt att stammens nedersta del kommer att täckas deraf minst lika högt som han förut varit täckt af jord. Sedan planteringen är verkställd öfvertäckas kuporna med ett tunnt lager hästgödsel, löf, halm, mossa eller dylikt, för att hindra bläst och solsken att under första sommaren för hastigt uttorka kuporna. Att närmare beskrifva förfarandet vid detta planteringsätt, såsom huru jorden föres till platsen der man ämnar plantera och huru den tages på spaden för att ösas öfver trädets rötter etc., torde väl få anses vara öfverflödigt. Vid plantering i gropar upptages en grop så stor att trädets rötter få fullkomligt rum deri, trädet nedsättes i gropen, hvarefter gropen åter fylles med den upptagna jorden och man tillser dervid, att trädet *icke* kommer djupare än det stått förut och att rötterna komma att bli någorlunda jemt förde-

lade åt alla sidor eller komma att få det läge de förut haft. Alla sådana operationer som att skaka trädet i åtskilliga omgångar, att stoppa jorden in mellan rötterna m. m. d. äro alldeles onödiga, till och med såsom tidödande rent af förkastliga, ty det är af vigt att arbetet går fort, på det rötterna så litet som möjligt må behöfva vara utsatta för luftens inverkan.

Innan planteringen företages skola rötterna erhålla den beskärning som anses vara nödig. Alla rötter som vid trädets upptagning blifvit stympade böra skäras släta i spetsarne, och i fall trädet legat jordslaget, så att större eller mindre del af rötternas spetsar angripits af röta, bör allt det skadade bortskäras intill friskt trä. Af trädets grenar borttagas, i fall trädet har många sådana, somliga alldeles, men de som kvarlemnas böra få vara orörda. Se vidare härom Kongl. Landbruksakademiens Tidskrift för 1868 sid. 107 samt tidning för trädgårdsodlare för innevarande år, sid. 2 och 11.

Det är mycket allmänt, då träd planteras, att använda kompostjord eller annan fet jord att lägga närmast intill rötterna, men ett dylikt förfarande är dock alldeles icke rätt. Ett nyplanteradt träd är att betrakta såsom sjukt, och lika litet som det är nyttigt att gifva en sjuk eller tillfrisknande människa öfverdrifvet stark och ymnig föda, är det att gifva ett nyplanteradt träd öfverdrifvet fet jord, och alltför mången gång har denna i välmening kring rötterna lagda feta jord försakat trädets död. Ännu skadligare är det naturligtvis att lägga gödsel kring rötterna, men detta torde väl icke heller numera pläga komma i fråga. — Är jorden af lämplig beskaffenhet och har den på förhand erhållit nödig bearbetning för planteringen, behöfves ingen särskild planteringsjord, annat än vid kupplantering. Skulle åter jorden hvori plantering skall ske vara så styf att man icke kan få finfördelad lämplig sådan att lägga närmast rötterna, är det naturligtvis fördelaktigt att ditföra lös, fin jord att lägga närmast intill rötterna och är för detta ändamål lätt sandmylla, lös trädgårdsjord, lätt skogsjord, sandblandad löfjord, väl förmultnad med sand blandad grästorfsjord och ljunghjord de lämpligaste. Till kupplantering användes hvad slags planteringsjord som helst, som icke är öfverdrifvet fet, men skulle man icke ha tillgång på annat än styf, rå lerjord, får man närmast rötterna lägga någon af de nyssnämnda jordarterna.

Det är mycket vanligt, att vid eller strax efter planteringen vattna träden ymnigt, men det är äfven ej långt ifrån lika vanligt, att efteråt, fram i juni och juli, då de bäst behöfde vatten, uraklåta att vattna dem. Emellertid är det ytterst sällan som det är behöfligt att vattna vid planteringen och detta kunde mycket väl alldeles uraklåtas, ty vid planteringen är jorden van-

ligen tillräckligt fuktig, men fram på sommaren är vattningen vanligen mer af behofvet påkallad. Det torde ock med skäl kunna ifrågasättas, huruvida det kan vara nyttigt för rötterna å ett nyplanteradt träd, att de innan såren hunnit läkas och just då de skola börja utbilda nya sugkärn äro omgifna af en vattendränkt vällingsartad jordmassa, som fullkomligt hindrar luftens tillträde till rötterna. Den kännedom man hittills vunnit om växternas fordringar gifva vid handen, att detta icke kan vara nyttigt. Å Kongl. Landbruksakademiens experimentalfält der är ligen träd- och buskväxter planteras i tusental, vattnas aldrig någonsin vid planteringen, annat än då små plantor sättas förmedelst planterpinne, och detta sker då endast för att få jorden packad intill rötterna, och det händer likväl sällan att något exemplar af dem som der planteras går ut.

Skulle emellertid jorden vid planteringen händelsevis vara mycket torr och af lätt sandig beskaffenhet, får man i sådant fall icke uraklåta att vattna, eljest kan och bör man underlåta det.

5. *Skötseln efter planteringen.* Skötseln af nyplanterade träd kan innefattas i få ord. Man måste vattna vid behof och hålla jorden ren från ogräs närmast omkring träden. Vattningen sker, då den verkställles, grundligt för hvarje gång, men bör aldrig återupprepas ofta. En vattning i hvarje vecka är under den torraste väderlek vanligen fullt tillräckligt, och oftast är det nog att vattna en gång hvarannan vecka. Endast å mycket starkt sluttande platser med lätt, sandig, mager jord, eller der jordlagret är tunnt, kan det vara nödigt att vattna ett par gånger i veckan under den torraste årstiden. Då vattningen skall verkställas, uppdrages en bred fåra omkring stammen och denna fylles med vatten i flera omgångar, så länge tills man kan vara förvissad om att all jorden omkring rötterna blifvit fullständigt genomvattnad. Då det sist påslagna vattnet sjunkit, makas fåran igen. Af yttersta vigt för ett nyplanteradt trädets fortkomst är äfven att icke tillåta ogräs eller annat att växa i dess närhet, ty ogräsets rötter utbreda sig hastigt och tränga äfven djupare ned än ett nyplanteradt trädets rötter hinna nedtränga första året, och bortsuga således fuktighet och näring för trädet, så att detta derföre i de flesta fall går förloradt. Mången tror emellertid, att ogräs eller andra växter som betäcka jordytan skola skydda jorden mot uttorkning, men detta är dock alldeles icke händelsen, utan tvärtom bortföra växterna fuktigheten ur jorden. Undantag i detta afseende eger dock rum med mossorna och lafvarne, hvilka borttaga högst obetydlig fuktighet från jorden, men genom det skydd de gifva mot blåst och sol kvarhålla fuktigheten i densamma.

E. Lindgren.

Aquarier och terrarier för boningsrum.

Med aquarier förstås kärl af glas fyllda med vatten, hvori fiskar, diverse andra vattendjur och vattenväxter underhållas. Med terrarier åter menas lådor fyllda med jord hvori växter odlas, täckta med glasskåp, eller med glas betäckta blomsterbord. Terrarier kallas äfven, efter deras uppfinnare, Ward'ska kaster. Såväl aquarier som terrarier kunna vara af större eller mindre omfång och gifvas mångahanda mer eller mindre prydliga former. Båda utgöra en utmärkt

Fig. 1.

Fig. 2.

prydnad för boningsrum och förtjena derföre att allmännare användas än hvad f. n. är fallet.

Aquarier. Till aquarier af mindre omfång användes för detta ändamål tillverkade större glaskupor och finnas sådana att köpa flerstädes eller kunna på beställning erhållas från glasbruken och äro ganska billiga. Större aquarier (se fig. 1 och 2,) bestå af flera glasskifvor, sammanfogade af någon metall som icke eller blott i ringa grad oxiderar i vatten, såsom zink e. d. Användes jern till detta ändamål bör det vara öfverdraget med zink eller tenn. Botten utgöres af stens kifvor eller af gjutet jern öfverdraget med zink eller tenn.

Hvad sjelfva inrättningen af aquariet för växter och djur beträffar, lägges på botten ett 2—3 tum tjockt jordlager bestående af t. ex: 1 del flodsand, 1 del lerhaltig grästorfjord och 1 del dyjord, och i denna planteras vattenväxter såsom *Vallisneria spiralis*, *L.*, *Ceratophyllum demersum*, *L.*, *Hottonia palustris*, *L.*, *Myriophyllum spicatum*, *L.*, *Stratiotes aloides*, *L.*, *Polygonum amphibium*, *L.*, *Alisma Plantago*, *L.*, *Sagittaria sagittifolia*, *L.*, *Batrachium scleratum*, *Th. Fr.*, *B. trichophyllum*, *Chair.*, *B. confervoides*, *Fr.*, m. fl. in- och utländska växtarter. Vi hafva här hufvudsakligen hållit oss till inhemska, emedan man vanligen är sjelf i tillfälle att samla sådana, men skola framdeles meddela en särskild artikel om till aquarier tjenliga växter. Till framkallande af större omväxling bildas ofta ett stenparti af krypsenar i midten af aquariet på hvilket i närheten af vattenytan planteras sumpväxter såsom *Calla palustris*, *L.*, m. fl. och högre upp ofvan vattnet *calladier*, *ormbunkar* m. fl. dekorativa växter.

Af djur användes företrädesvis fiskar. De äro vackrast och lifligast, och deribland trifvas guldfiskar och ruður i aquarier synnerligen väl. Åtskilliga djur såsom ödlor hafva ett obehagligt utseende; iglar och snäckor hafva dessutom den egenheten att de krypa upp ur vattnet och ut i rummet, så framt aquariet icke hålles betäckt med ett fint nät af metalltråd e. d. Åtskilliga i vatten lefvande smådjur äro dessutom rofdjur och angripa fiskarne. Hvad särskildt skötseln af fiskar i aquarier beträffar, tillåta vi oss fästa uppmärksamheten derpå, att det som vi funnit temligen allmänna antagandet, att man skall gifva fiskar helt litet eller ingen föda, är alldeles oriktigt, tvärtom kan det med rätta anses för djurplågeri att svälta de djur man håller innesängda. Utg. har 2 guldfiskar och en ruda, hvaraf guldfiskarne underhållits i 5 och rudan i 2 år

i en större glaskupa, och dessa fiskar hafva alltid fått så mycken föda de velat förtära; att de befinna sig väl deraf visar sig derigenom att de växa och äro lifliga. Födan utgöres för det mesta af kokt salt kött, och stundom flugor, men mera sällan smulor af råg- eller hvetebröd. Af detta synes de föredraga kokt kött och de erhålla derföre vanligast sådant så mycket de kunna förtära hvarannan eller hvar tredje dag. Icke sällan nedsläppes mera kött i vattnet än de kunna för tillfället förtära, men det öfverblifna förtära de då om några timmar efteråt. Omkring en gång i veckan erhålla de nytt vatten och begagnas alltid kallvatten, vanligen sådant som nyss blifvit upptaget.

I glaskupor, hvari inga växter odlas är ombytet af vatten särdeles lätt, men i riktigt inrättade aquarier är det något svårare. Växterna bidraga dock i ett sådant till att hålla vattnet friskt, så att ombyte mera sällan är af nöden. En och annan gång torde dock ombyte böra ske. Vattnet aftappas då med en häfvert dock icke helt och hållet utan så att någon del lemnas kvar och sedan påfylls nytt vatten ur en vattenkanna försedd med sprit, och med den försigtighet att jorden icke uppslammas och gör vattnet orent.

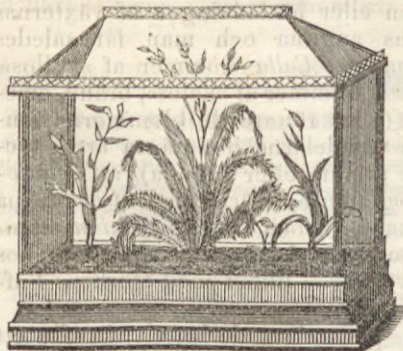
Det torde äfven böra tilläggas, att ett aquarium icke bör utsättas mycket för solljusets direkta inverkan. Är det placeradt invid ett fönster emot söder, bör en jalsi eller annat lämpligt föremål som förmildrar solstrålarna anbringas emellan fönstret och aquarier.

Terrarier. Smärre terrarier bestå af en låda eller större blomkruka

Fig. 3.

Fig. 4.

täckta med en glasklocka (fig. 3); större sådana kunna inrättas på mångahanda vis, dock vanligast i form af ett litet hus (fig. 4). Den nedra delen består af en 6—8 tum djup låda, på hvars kanter sjelfva glasskåpet hvilat. Lådan göres af trä och klädes invändigt med zink, samt måste i botten vara försedd med minst ett par afloppshål för vattnets afrinnande och böra dessa aflopp antingen vara försedda med kranar eller kunna tilltäppas med korkar. Ställningen till glasskåpet kan bestå af trä eller jern och skulle smärre glasskåp kunna göras af

bleck. Är terrariet litet, aflyftes hela glasbetäckningen då växterna skola skötas, men är det större måste efter behof en eller flera rutor kunna öppnas.

Såsom passande storlek af dylika terrarier för vanliga boningsrum torde få föreslås 3 å 4 fots längd 1½—2 fots bredd 2 å 3 fots höjd, lådans under glasskåpet höjd oberäknad. I dessa terrarier inflyttas nu växterna, antingen stående i sina krukor eller ock fylles lådan med passande jord hvari växterna planteras.

Fördelarne af ett sådant terrarium äro att växterna äro skyddade för dam och för den vanligen i boningsrum rådande torra luften samt att växter hvars blommor lukta så starkt att de äro ohelsosamma att odla i boningsrum likväl kunna odlas i dylika. Men alla växter kunna icke med framgång beständigt underhållas i dylika kaster. Växter, som under blomningen eller eljest för någon kort tid inflyttas från växthuset, kunna dock alltid underhållas denna tid i terrariet och blomningen fortvarar betydligt längre i ett sådant än i boningsrummets torra luft. Bäst lyckas odlingen i ett terrarium med sådana växter som fordra mindre riklig tillgång på solljus och älska att vara omgifna af fuktig luft, hvaribland må nämnas *orchidéer*, *orbunkar*, *aroidéer* (såsom *caladier* m. fl.), *selagineller* (utländska vackra mossarter), *begonier* (de storbladiga) och diverse andra varmhusväxter.

Skötseln af växterna i ett terrarium är ungefär densamma som skötseln af växter i allmänhet. Vattning fordras mera sällan; då solen skiner på terrariet måste det luftas och nå-

Fig. 5.

got litet skuggas; en och annan gång skola växterna spritas; alla vissnande blad eller blommor måste skyndsamt bortskaffas, glaset rengöres så att det alltid hålles klart.

Aquarium och terrarium i förening. (Fig. 5.) Detta åstadkommes bäst genom att inrätta ett helt fönster till aquari-

um, antingen genom att göra en utbyggnad vid fönstret, eller öka till fönsterfördjupningen inåt rummet så att ett litet rum bildas, hvilket inrättas till aquarium och förses med stenpartier, hvarå odlas hvarjehanda dekorativa växter. För-

ses nu denna inrättning derjemte med ett litet springvatten, bör det hela kunna utgöra en den allratäckaste prydnad för boningsrum, förutsatt att det anordnas med smak och skötes väl.

Några iakttagelser rörande trädgårdsodling, gjorda i Köpenhamn.

Som utg. blef satt i tillfälle att besöka det elfte danska landbruksmötet, hvilket egde rum i Köpenhamn d. 5—10 sistl. juli, och derunder hade tillfälle dels att bese utställningen af trädgårdsalster, dels ock att besöka åtskilliga af de köpenhamnska trädgårdarna, vill han härmed lemna en kort redögörelse för åtskilliga af de iakttagelser i trädgårdsväg, som det derunder var tillfälle att göra.

Först och främst anses dock den anmärkningen böra förutskickas, att trädgårdsodlingen vid Köpenhamn — och sannolikt således äfven i hela Danmark — står på en ganska hög ståndpunkt, och att det var tillfälle att lära känna åtskilliga danska trädgårdsodlare som voro lifligt intresserade för sitt fack.

Utställningen var anordnad i Rosenborgs slotts-trädgård och var, ehuru årstiden ingalunda var lämpligt vald för en trädgårdsalsterutställning, rätt storartad. Hvad sjelfva anordningarne i dess helhet beträffade, hade man i detta afseende iakttagit den största sparsamhet, och i jämförelse med vår trädgårdsutställning i Stockholm i fjol föreföll den derföre synnerligen anspråklös. Man hade nämligen här inga gräsmattor, inga å fri jord utställda träd- och buskgrupper, eller blom-

steranordningar på fritt land, korteligen man hade här icke liksom i Stockholm för utställningen af trädgårdsalster utfört en särskild anläggning i parkform. Köksväxter, frukt, krukväxter m. m. d. voro anordnade i ett större växthus som för tillfället blifvit på framsidan tillökadt, så att betydligt större utrymme derigenom erhöles. Arrangeringarna inom denna lokal voro synnerligen smakfulla, så att det hela tog sig utmärkt väl ut. Ute i det fria voro fruktträd, träd och buskar för det mesta i afskurna qvistar m. m. d. utställda.

Hvad sjelfva de utställda föremålen betäffar, var utställningen i vissa delar ganska rik, ehuru utställarnes antal icke var synnerligen stort.

Bland köksväxter som utmärkte sig må här endast nämnas rabarberstjelkar från handelsgartner Kock, gurkor från Rosenborgs slottsträdgård och från gartner Bruun, blomkål från handelsgartner Batzke, ormrädisor (*Raphanus caudatus*), från gartner J. C. Olsen, meloner från gartner Bruun och baron Zytphen-Adeler. Af frukt förtjenar särskildt nämnas en större samling äpplen, väl bibehållna, från gartner Drost och (v. i krukor från handelsgartner Kock. (Forts.)

Litteratur.

Handledning vid Blomsterodling i Boningsrum af N. J. Ericsson, direktör för trädgården vid Haga kongl. lustslott, R. W. O. Andra genomsedda och tillökade upplagan. Med afbildningar i stenstryck. Stockholm, Adolf Bonniers förlag, 188 sid. in 12:o, pris 2 rdr rmt.

Det är med nöje vi härmed anmäla den nyligen utkomna andra upplagan af ofvannämnde arbete. Direktör Ericssons skicklighet såsom blomsterodlare är så allmänt känd och erkänd att ett arbete af honom i detta ämne måste vara godt och tillförlitligt. Också jäfvas icke heller detta antagande af det ifrågavarande arbetet. Första afdelningen omfattar fönsterväxternas odling i allmänhet och hvarvid afhandlas: ljusets nödvändighet för växternas lif, samt nödvändigheten af tillgång på frisk luft, vattning, spritning, uppbindning (här förekommer en ordställning som gerna kunnat vara annorlunda, ehuru den dock icke är af beskaffenhet att kunna missförstås), temperaturen, jord- och gödselarter (deras kännetecken, insamling och användning), omplantering, fönsterväxternas förökning (genom frösädd, sättqvistar, afläggning, ympning och okulering, hvarjemte förekommer något om fram-

bringandet af hybrider) och slutligen något om skötseln i allmänhet, såsom rörande växternas och krukornas renhållning, bortskaffandet af ohyra på växterna m. m.

I den andra och hufvudsakligaste afdelningen af arbetet beskrifves i alfabetisk ordning de särskilda växterna som lämpa sig till odling i boningsrum och deras speciella behandling. Urvalet af växter är rikbaltigt och kulturanvisningarne kortfattade, tydliga och bestämda. Såsom i sin mån bidragande till att göra arbetet intressant är, att betydelsen eller härledningen af växternas slägtnamn finnas angifna och man får således veta att slägtnamnet *Calla* kommer af »kallos», skönhet, att *Celosia* kommer af »kelos», bränd, emedan blommorna (eller rättare de blommorna omgifvande färjade växtdelarne hos några arter tyckas vara liksom svedda eller brända), att *Gladiolus* kommer af »gladius», svärd, med afseende på bladens svärdlika form och att *Pelargonium* kommer af »pelargos», stork, emedan fröhusen hos detta släkte hafva någon likhet med storkens hufvud och näbb o. s. v.

Vid arbetets genomläsande ha vi påträffat ett

par tryckfel som vi anse oss härmed böra rätta. Sid. 35 står Aloe hvilket rätteligen skall skrivas Aloë, hvilket är nödigt att iakttaga för att kunna uttala namnet rätt, och sid. 179 står Biata hvil-

ket skall vara *Biota*. Samma växtsläkte kallas på ett ställe (sid. 83) *Dielytra* och på ett annat (sid. 97) *Diclytra*.

Öfversigt öfver trädgårdsgöromålen i oktober månad.

Köksväxtodlingen.

Inhöstandet af köksväxter, näml. rotsaker, kål m. m. d. företages nu. Rörande köksväxters förvaring öfver vintern hänvisas till tidning för trädgårdssodlare för 1868 sid. 61.

Diverse arbeten. Persilja, selleri, purjo, patientia och syra inplanteras i lådor eller lafvar i ett svalt växthus eller en ljus källare för att ega tillgång deraf under vintern. Cikoria inslås i lådor eller lafvar som öfvertäckas så att den kommer att stå fullkomligt mörkt, hvarigenom bladen som utväxa bli blekta och utgöra en ganska god sallat. Blomkål som fått helt små hufvud upptages med rot och inplanteras i växthus eller källare för att ytterligare utbilda sina hufvuden. — Drifbänksjorden hopbäres i hög. Gödseln efter drifbänksjorden utköres på de trädgårdsländ, som nästa år skola bära kål, selleri, purjo, spenat o. d. och nedgräfvdes. — Ogräset får icke heller nu lemnas i fred utan måste flitigt förföljas. Isynnerhet fortfarande narven (*Stellaria media*) att växa, blomma och sätta frö stundom till långt in på vintern och fastän väderleken är så kall att jordytan under nätterna tillfrysar. Trädgårdssjorden höstgräfvdes. Drifbänksplatsen täckes med löf eller strö.

Fruktodlingen.

Vinterfrukten skördas innan nattköllden blir mera skarp. Af några få graders köld skadas den emellertid icke.

Gödsling af fruktträd och bärbuskar. De fruktträd och bärbuskar, som äro i behof af rikligare näring, gödslas nu när det faller sig lägligt i denna eller nästa månad. Hallon- och krusbärsbuskar böra gödslas årligen och vinbärsbuskar hvartannat år. Fruktträden gödslas då, när de genom svagare växt antyda att de äro i behof deraf. Till gödsling användes med fördel obrunnen gödsel som nedgräfvdes omkring fruktträden och bärbuskarne; möjligen är det fördelaktigare att använda brunnen gödsel, men man plägar vanligen ha ondt om sådan. Man kan äfven tillföra fruktträden och bärbuskarne näring genom att gifva dem en

dugtig vattning med gödselvatten. Smultronen böra äfven nu ha en gödsling. Alla reffvor bortskäras tillika med alla blad som sloka ned mot marken, hvarefter mellanrummen emellan smultronplantorna täckas med ett några tum tjockt lager gödsel, men hvilken icke nedgräfvdes utan får qvarligga ofvanpå jordytan.

Diverse arbeten. Fruktträd och bärbuskar kunna fortfarande planteras, dock bör man icke gerna plantera senare än i medlet af månaden, men vi erinra om att vi anse vårplantering fördelaktigare. De fruktträd och bärbuskar man vill utplantera nästa vår bör man dock nu hemtaga och jordslå, för att ha dem i beredskap då jord och väderlek bli lämpliga för deras utplantering på våren. Tjärkransarne, som i förra månaden anbringades å fruktträdens stammar, egnas nu flitigt tillsyn.

Landskapsträdgården.

Diverse arbeten. Med plantering af fullt härdiga träd- och buskväxter kan fortsättas till omkring medlet af månaden. Frön insamlas af bok, ek, lönn, hästkastanie, oxel m. fl., och kunna diverse träd- och buskfrön nu utsås, näml. lönn, rönn, oxel, cornus, evonymus, try, m. fl. Frön af kastanie, ek och bok stratifieras säkrast för att utsås på våren.

Blomsterodlingen.

Diverse arbeten. Rötter och lökar af *dahlier*, *gladiolus*, *commelinor*, *mirabilis*, *canna* m. fl. uppgragas för att förvaras å en frostfri plats öfver vintern. Stamtörnrosor nedböjas till marken och fastsättas med trädskrokar, för att framdeles då kölden blir allvarsam täckas, hvilket vanligen icke plägar vara af nöden förr än i nästa månad. Blomsterlökar af *hyacinther*, *tulipaner*, *crocus*, m. fl. utplanteras i för ett år sedan väl gödslad jord. Frön af *reseda*, *riddarsporrar*, *acklejer*, *dictamn*, *fingerborgsblomma*, *penseer* m. fl. kunna utsås i slutet af denna eller under loppet af nästa månad. Krukväxterna luftas rikligen så länge väderleken det medgifver.

Kortare uppsatser och notiser.

De första frostnätterna hösten 1869 inträffade i Stockholmstrakten till den 29, 30 och 31 augusti. Under den första af dessa nätter var frosten helt obetydlig och gjorde ingen skada, den andra var frosten såsom vanligt skarparet och den tredje åter något svagare. Emellertid bortfrös på mera frostländiga ställen natten till den 30. de tobak, potatisblast o. d. i Stockholm och dess omgifningar, hvarigenom isynnerhet tobaksodlarna tillskyndades högst betydliga förluster. — I Norrbottensposten (utgifven i Piteå) för den 2 september läses om nattfrosterna der i orten:

Förliden veckas härliga väderlek var för årsväxten den mest gynnsamma, men i början af denna hafva tvänne frostnätter inträffat, som till någon del skadat åkrarne och afsvedt potatiskä-

len. Förlusten är dock mindre än den kunnat blifva, då frosten icke visat sig öfverallt, samt åkrarne stå så frodiga, att det som blir öfrigt dock bör vara nog för att gifva en temmeligen god skörd. Man har derföre ännu godt hopp. I början af veckan voro dagarne mycket kalla och blåsiga; nu hafva vi deremot jemförelsevis bättre väder. Det synes häraf att frostnätterna infunno sig lika tidigt och voro lika skarpa i mellersta, som i norra Sverige. Enligt uppgifter i åtskilliga tidningar vill det dock synas som frosten under dessa nätter icke sträckt sig sydligare än till Småland, åtminstone har frostens verkningar i sydligaste Sverige troligen varit föga märkbara, då de tidningar vi sett derifrån icke nämnt något derom,

Om trädplanteringar på landsbygden. Köpings tidning, som af intresse för trädgårdsodlingens spridande bland den större allmänheten intagit vår artikel i augustinumret om *trädgårdsodlingen vid stugan*, har beledsagat nämnde artikel med följande yttrande, hvilket vi icke kunna neka oss nöjet att intaga. Det är af följande lydelse:

Trädgårdsodlingen och trädplanteringen har under de senare åren tilldragit sig en ökad uppmärksamhet, och man har börjat betrakta den som en sak, hvilken, om den blefve allmännare spridd, skulle i många hänseenden tillskynda vårt land betydliga fördelar. Också har den under de sista årtionena, liksom mycket annat, gjort ansevärd framsteg, hvilket bevisas af den ökade verksamhet, som börjat ega rum på trädgårdsodlings område, af den framgång hvaråt den har att glädja sig och af den kärlek, hvarmed den af många omfattas. Detta intresse för trädgårdsodlingen är väl närmast att anse såsom framkalladt af det alltmer vaknande intresset för allt som sammanhänger med insigten i naturens krafter och värden af dess talrika gagnande skatter. Men detta intresse för den så nyttiga och nödvändiga trädplanteringen och trädgårdsodlingen har dock hittills icke så, som önskligt vore, hunnit bemäktiga sig det egentliga folket, de mindre jordegarne. Ännu stötes ögat, hvarhelst man färdas kring den svenska landsbygden, af kala backar och trädlösa gårdar, ännu hör det till undantagen att någon landtman nedlägger någon synnerlig möda på planteringar omkring sin gård och om det någon gång sker, får den unga planteringen vanligtvis gå under till följd af vanvård och likgiltighet. Men så borde det icke vara. Så är det icke heller i grannländerna. I Danmark och Preussen till exempel anses trädgårdsodlingen som en nödvändig och lönande binäring på sida om jordbruket, och det är sällsynt att der träffa en gård, som icke är omgifven af trädgrupper och smärre planteringar. Så borde det äfven vara i vårt land; der tillgång på användbar mark förefinnes snart sagdt vid hvarje gård och oafsedt den vinst så i ekonomiskt som i sanitärt hänseende, man genom dylika planteringar skulle bereda sig, hade man derutöver en större vinst i den trefnad och det nöje man såmedelst skulle förskaffa både sig och kommande släcter. Finnes hos landtmannen håg för trädgårdsodling och plantering, så skänker också denna honom en angenäm förströelse och en lättare och behagligare sysselsättning på de tider, han icke är upptagen af trägnare och tyngre arbeten. Att vårda träden, att vattna och ansa blommorna äro nöjsamma sysselsättningar, som fastare binda hans håg vid hemmet, som vänja honom vid frid och tålmod, förnöjsamhet och tacksamhet å ena sidan och å andra sidan väcka sinne för snygghet och ordning, prydlighet och skönhet. Derigenom skapar han sig tysta fröjder, ej kända af dem som förredraga att låta osnygghet och oordning råda i bostaden och dess omgivning, under det de endast känna och värdera de förströelser, som korten och flaskan kunna medföra, och hvilka draga deras håg från hemmet till krogen. Den, hos hvilken sinne för ordning och slit finnes, kan lätt utan stora tillgångar och omkostnad omskapa ett fortligt tjäll, att »der blir godt att vara».

Öppen korrespondens.

—m. Eder artikel: »Något om s. k. fria grönsaker» hafva vi emottagit, men äro tveksamma om vi böra intaga den. Tillåtes det emellertid att vi omarbete den, skola vi ändock gå eder önskan till mötes och bereda den plats.

Annonser.

Svenska Trädgårdsföreningens utställning af trädfrukter och andra växtalster, med prisutdelning, hvar till landets trädgårdsegare och trädgårdsodlare vänligen inbjudas att lemna bidrag, öppnas nästkommande 15 oktober under följande bestämmelser: 1) Inända artiklar skola vara inlemnade senast före kl. 12 midd. den 14 oktober i utställningslokalen, herr Apotekaren Kindstrands brunnsalång, Drottninggatan N° 71. 2) Skall det uppgifvas om trädgårdsegaren eller trädgårdsmästaren täflar om priset. 3) Artiklar från landsorten adresseras till *Svenska Trädgårdsföreningen, Stockholm*, och skola utställare genom bref förut underrätta om deras ankomst samt inom hvarje colly bifoga förteckning öfver dess innehåll och uppgifva hvarifrån den är kommen. 4) Skola täflingsföremålen vara odlade eller tillverkade af utställaren eller på hans egendom och verkstäder. 5) Tillfalla trädfrukterna Föreningen för att vidare undersökas.

6) Skola andra artiklar, som återtagas, vara afhämtade den 19 oktober före kl. 12 midd. 7) Erhåller hvarje utställare som är i tillfälle att besöka utställningen 2 fribiljetter, men öfrige besökande betala för tillfället fastställd entré de dagar utställningen pågår: lördagen den 16, söndagen den 17 och måndagen den 18 oktober. — Fredagen den 15 oktober är den endast tillgänglig för Styrelsen och ledamöterna, som samlas till allmän sammankomst kl. 4 e. m.

Af utsedda prisdomare blifva, utan konkurrens å Föreningens sida, pris utdelade för de *utmärktaste samlingar* inom följande afdelningar:

I. *Trädfrukter*. Företräde gifves åt samlingar, som, jemte större sortantal, ädelhet och god utbildning, hafva i det närmaste riktig namnbestämning; och med afseende derpå, att trädfrukterna denna gång utgöra utställningens hufvudföremål, hvarför också densamma blifvit så sent föranstaltad, att de må kunna företes i fullt utbildadt tillstånd, hafva tvänne första och tvänne andra pris blifvit dem tillslagne.

II. *Drifvefrukter*, såsom persikor, aprikoser, vindrufvor m. m.: ett första, ett andra pris.

III. *Köksväxter och rotfrukter*: ett första, ett andra pris.

IV. *Prydnadsväxter* från växthus eller kalljord, som årstiden kan erbjuda: ett första, ett andra pris.

V. *Förvarade eller beredda ätbara trädgårdsprodukter*, såsom inlagda grönsaker, sylter, safter, fruktvin o. d.: ett första, ett andra pris.

VI. *Trädgårdsredskap och trädgårdsprydnader*: ett första, ett andra pris.

VII. *Extra pris*: ett första, ett andra, ställda till prisdomrarnes fria förfogande för att tilldelas artiklar utom eller inom föregående afdelningar.

Första priset är Föreningens medalj i silfver och andra priset samma medalj i brons.

På Adolf Bonniers förlag har nyss utkommit och finnes att tillgå i dess bokhandel (Bazaren å Norrbro) samt hos öfriga bokhandlare:

Handledning vid Blomsterodling i Boningsrum

af N. J. Ericsson,
Direktör för trädgården vid Haga. R. W. O.
Andra genomsedda och tillökade upplagan.

Med 14 stentryck,
Pris 2 rdr.

Abonnement paa Den danske Frugthave

å 16 mark dansk Rigsmynt pr Aargang, 12 Hefter i alt 36 Billeder med Text, modtages paa ethvert kongeligt Postcontoir i Sverig og Norge.

Från Kongl. Landtbruks-Akademiens Experimentalfälts Trädskolor försäljas denna höst: fruktträd, bärbuskar, alléträd, häckplantor, rankväxter, träd och buskar för trädgårds- och parkanläggningar, törnrosor m. m. i rikt urval. Priskurant öfversändes på begäran kostnadsfritt. Stockholm & Experimentalfältet i september 1869. E. Lindgren.

E. Wilh. Tjåders Fröhandel är n:o 1 Stora Nygatan 1 trappa upp, midt emot Elektriska Telegrafstationen.

Kataloger såväl öfver Frö som Trädskolealster och Dahlier utdelas gratis.

Innehåll:

Om trädgårdsodlingens rationella bedrivande. — Om trädplanteringar och hvad som dervid bör iakttagas (slut). — Aqvafier och terrarier för boningsrum. — Några iakttagelser rörande trädgårdsodling, gjorda i Köpenhamn. — Litteratur. — Öfversigt öfver trädgårdsgöromålen i oktober månad. — De första frostnätterna hösten 1869. — Om trädplanteringar på landsbygden.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1869.